

DE MARKENSCH E VISSCHER.

Ultima Thule.

elken jare, in den beginne van het jaar, wordt het Haarlemsch straatpubliek onthaald op het voortreffelijk gezicht van een vijf- of zestal jonge reuzen, welke, met een ouden reus aan 't hoofd, langs de straten worden gezien, vooral op de hoogte van het Gouvernementshuis en den Doelen, waar zij door de straatjongens met even veel belangstelling worden aangegaapt en nagelopen, als een bedelende Poolsche jood met langen baard en spitsche muts, of omstreeks den kermistijd, een Parijsche Armeniër met geparfumeerde kleederen en gebloemden tulband. Het personeel der jonge reuzen verandert jaarlijks, daar er bij dezen optocht geen andere geduld worden, dan die hun achttienden verjaardag gevierd hebben en hun negentiende nog niet hebben beleefd. Maar de oude reus, die aan het hoofd stapt, is en blijft dezelfde, en wordt dus met ieder jaar een jaartje ouder. Deze reuzen zijn allen volmaakt op dezelfde wijze gekleed. Zij dragen (om te beginnen met

hetgeen het meest in 't oog loopt) ontzettend wijde korte broeken, met diepe zakken, waarin zij hun handen bestendig verborgen houden; en nauw om 't lijf sluitende wambuizen, waaronder zich een dichtgeknoopte damasten of blauw katoenen borstrok, naar gelang van den geldelijken toestand des eigenaars, vertoont. Buis en broek zijn van een grove bruine stof, geen laken. Op het kleine hoofd voeren zij een lagen, breedgeranden ronden hoed om, en hun dikke kuitzen zijn omkleed met grijze kousen; hun hooge schoenen bedekken hun groote voeten. Als versierselen van weelde dragen sommigen, en althans de oude, kleine ronde gouden of zilveren knoopjes in den roodgeruiten das, aan de hemdsmouwen en voor in de broek. Het uitzicht dezer reuzen is niet kwaadaardig. Zij hebben knokige, vooruitstekende voorhoofden en jukbeenderen, waar tusschen hun vriendelijke, lichtgrijze oogen verborgen liggen; breede monden, kleine witte tanden, en dunne haren van de echt Keltische kleur, die bij den ouden reus reeds eenigszins beginnen te verbleeken. Zooals zij zich daar op Haarlems straten vertoonen, maken zij uit: het contingent van het eiland Marken voor de nationale militie, met den Edel Achtbaren Heer Burgemeester van datzelfde eiland aan het hoofd.

Kent gij het eiland Marken? Het levert het doorslaandst bewijs, dat soberheid en ontbering het kloekste menschengeslacht kweeken en in stand houden. Marken is, men zou zeggen, een hoop slijk in de Zuiderzee; meer niet, met hier en daar een weinig gras voor een enkel mager paard, en voorts geen plantenleven dan een steel of wat lepelblad tegen het scheurbuik. Op Marken geen schaduw van een enkelen boom; op Marken geen schijn of zweem van eenigen oogst. Op Marken zelfs geen bakker. Het brood dat dit reuzengeslacht, hetwelk op dien moddergrond tiert, eet, wordt in Monnikendam bereid, en als de veerschuit, die het dagelijks aanbrengt, de slechte haven niet binnen kan loopen, hongeren de reuzen. En toch heeft zich aldaar het waarachtige type onzer oudste voorouders bewaard, in die mannen van meer dan zes voet met schouders als Atlassen en goudgele lokken; en de nieuwsgierige die den voet onder dit eenvoudig visschersvolk zet, vindt er de huizen, de gewoonten, de zeden, de begrippen van voor twee eeuwen; ofschoon het niet te ontkennen is, dat de lichtingen voor den krijgsdienst en het vervallen der groote en kleine visscherijen, die den Markenaar nu ook tot een ansjoviszouter maken, hem eenigs-

zins uit zijn afgesloten kring hebben gerukt. Ik voer er heen met een zeventigjarig grijsaard aan 't roer, die zoo vast aan spoken en tovenaars geloofde als aan de Heilige Drievuldigheid; ik hoorde een godgeleerd gesprek, waarin van Voetianen en Coccejanen werd gesproken, alsof die twisten nog aan de orde van den dag, alsof de heeren Voetius en Coccejus, in blakenden ijver, nog allen dag te spreken waren. Ik zat er in de burgemeesterswoning mijn kleeren te drogen, bij een vuur, waarvan de rook geen anderen uittocht had, dan door het dak. En toch werd mij ook aldaar de keus gegeven tusschen een glas parfait amour of een glas rose sans épines, naar welgevallen, en de man verhaalde mij, dat hij er „den Gouverneur spuitwien” (zoo noemde hij champagne) had voorgezet, toen ZEx. hem op zijn tour, langs de eilanden, bezocht had. Ik moet hem evenwel het recht doen van te verklaren, dat hij zelf, zoo min het een als het ander met de aanraking zijner burgemeesterlijke lippen verwaardigde.

Bewonderenswaardig is de hoogte der bedsteden, waarin dit reuzenvolk den zegen der slaap geniet; het zijn een soort van torens, welke zij met verscheidene trappen beklimmen; indien gij echter hun woning ziet, en van een dezer groote zwaluwnesten, aan den zolder opgehangen, de gordijnen ziet opengeschoven, en uw oog stuit op een hoogen stapel kussens, waarvan de sloopen op een zeer eigenaardige en alleen Markensche wijs zijn bewerkt, en waarover een keurige spreij ligt op dezelfde wijs bestikt, zoo waan niet, dat daar de plaats is, waar de Titan zijn Titane in de armen zinkt. Het is het pronkbed. Want ook hier wordt gepronkt; dat getuigen bovendien alle de wanden der armelijke hut, niet minder blinkende van gedreven koperen schotels, als de poffertjeskraam der beroemde firma Spandonk.

Maar gij verbaast u, als gij dit eiland in zijn lengte en breedte doorwandelt, ja zelfs de huizen binnentreedt, geen vrouwen te zien; geen wonder: zij zijn volkomen menschengeslacht en vluchten op den aanblik van een vreemdeling. Zoo gij er echter een te zien krijgt, zult gij bemerken, dat zij een paar hoofden kleiner zijn dan de mans, en zelden uitmuntende in schoonheid. Zij dragen witte kappen, waaruit het voorhaar in twee lompe, onbevallige, niet krullende vlokken langs haar aangezicht valt. Haar jak en rok zijn van grove stof, en op de borst spelden zij een witten doek, al wederom op Markensche wijze bestikt. Het jak is meestal veelkleurig, en wel zoo, dat het van achteren

anders is dan van voren; doorgaans toonen de Markensche vrouwen een rooden boezem en groenen rug, of omgekeerd. De kinderen hebben geen ander speelgoed, dan een tamgemaakten zeemeeuw, dien zij een ijzeren ring om den hals doen dragen. Wat hun voorkomen betreft, gij moet ze niet beoordeelen naar het proefje, dat daarvan op de laatste kermissen is te zien geweest; toen gij u, tot uw uiterste verbazing, eenige honderden ponden gevormd menschen vleesch, op naam van een zuigeling van drie maanden, zaagt voorstellen. Het toonde u echter wat de natuur te Marken vermag, en welk een voedsaamheid de Markensche moedermelk bezit, weshalve ik alle Monnikendamsche huisvrouwen, die wel Markensche dienstmaagden gebruiken, aanraden zoude, zich van Markensche minnen te onthouden.

Het koddigst figuur maken te midden van dit ouderwetsch, dit zeventiende eeuwsch geslacht, de predikant, de schoolmeester en de chirurgijn, pygmeeën bij ongeluk onder deze enakiem verdwaald, en wier meer hedendaagsche kleeding zonderling afsteekt bij die der landskinderen, die allen orthodox, allen hardleersch, en allen gezond zijn.

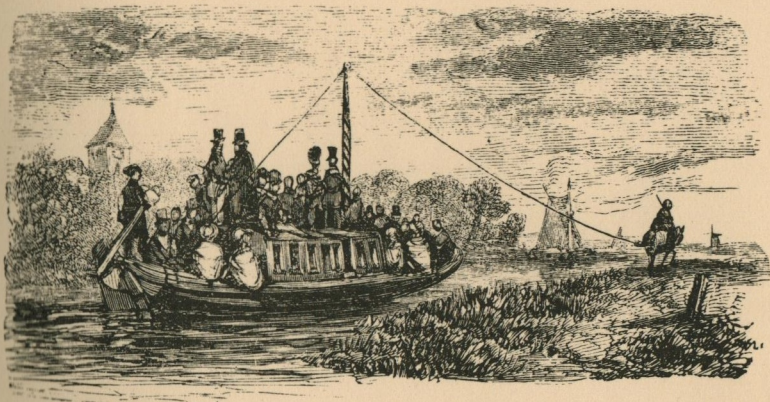
HILDEBRAND.

DE NEDERLANDEN

Karakterschetsen, kleederdrachten, houding
en voorkomen van verschillende standen

MET GRAVUREN VAN
HENRY BROWN

1936

N.V. UITGEVERS-MIJ „PARNASSUS”
AMSTERDAM

Dit boek is uitgegeven in 150 exemplaren.
 Het is verschenen in 1945 doch werd voor-
 keid en gedrukt in 1941. De uitgave
 werd door de Duitschers verboden omdat
 er eenige gedeelten van de Camera Obscura
 van Nicolaas Beets in zijn opgenomen,
 welk boek door de Duitschers verboden
 was wegens een Anti-Duitsche villa-
 liep, die hierin ergens schijnt voorko-
 men.

Het jaartal 1936 is „Camouflage“.
 De Duitschers hebben in 1941 het recht
 willen vereenigen doch dit is tijdig
 „ondergedoken“. De natijzen der
 Leekening hebben zij echter kunnen
 achterhalen en deze werden vereen-
 igt, waardoor werd dekken van deze
 oude Leekening weder uitgesloten
 zijn. Gelukkig waren de afdrucken,
 die reeds waren van de boven-
 genoemde 150 exemplaren geres-
 teerd, „ondergedoken“.

Rotterdam December 1945.

J. Harduikens.